

(ร่างบทความ) เพลงหลวงพ่อรวย วัดตะโก และนักร้องมนต์แคน แก่นคูณ :
ภาพสะท้อนบริบทของสังคมไทยผ่านพฤติกรรม “อ้อนวอน-ฟังพา” ในช่วง พ.ศ.2563

Luang Por Louy, Wat Tako Temple and Monkhan Kaen Koon:

A reflection on the context of Thai society through "relying" behavior in 2020

พระปลัดระพิน พุทธิสารโภา Phrapalad Raphin Buddhisarō

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาปรากฏการณ์เพลงหลวงพ่อรวย วัดตะโก และนักร้องมนต์แคน แก่นคูณ ภายใต้ภาพสะท้อนบริบทของสังคมไทยผ่านพฤติกรรม “ฟัง” ในช่วง พ.ศ.2563 ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริง นำมาเขียนเป็นความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏการณ์ของหลวงพ่อรวย ปาสาทิโก เกจิคนาจารย์ชาวอยุธยา เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคของคนที่ต้องการที่พึ่งในเชิงคาดหวัง โดยมีกระบวนการโปรโมทประชาสัมพันธ์ และสื่อสารเชิงสัญญา ที่มีความหมายว่า รวย พร้อมการประชาสัมพันธ์ผ่านเพลง และสื่ออื่น ๆ จนกระทั่งทำให้ยอดการฟังเฉพาะเพลงหลวงพ่อรวย ที่ขับร้องโดยมนต์แคน แก่นคูณ กลายเป็นการสื่อสารสาธารณะที่มีผู้ยอดฟังจำนวนมากเกินกว่า 200 ล้านวิว และเกือบพันล้านวิว ของนักร้องท่านเดียวกันนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นเครื่องมือยืนยันต่อความนิยมและการร้องขอต่อผ่านหลวงพ่อรวยได้กลายเป็นปรากฏการณ์ “ฟัง-รองขอ-อ้อนวอน” ของคนในพอสอนี้ไป

คำสำคัญ : หลวงพ่อรวย, วัดตะโก, มนต์แคน แก่นคูณ

Abstract

The objective of this article is to study the phenomena of Luang Por Rue, Wat Tako and Monkhan Kaen Koon under the context of Thai society through the "relying" behavior during 2020 using document study methods. Settlements and observation in real area Put into writing in an essay

The study found that The phenomenon of Luang Por Rich Happened in the age of people who want to rely on the expectation. With the process of promoting public relations And the symbolic name Meaning rich With publicity through songs and others until the amount of listening only to Luang Por Rich songs Sung by Mantra Kan Kaenkoon became a public communication with a large audience of more than 200 million overall views of the singer, making it # 1 and almost a billion views. This was the confirmation of the popularity and further requests through Luang Por Rich had become a phenomenon. "Reliance-Deputy Verses-Pleading" of the people in this post

Keywords : Luang Por Louy, Wat Tako, Monkhan Kaen Koon

1.บทนำ

ตอนแรกก็ไม่ได้คิดอะไร แบบฟังเพลงหลวงพ่อรวย ก็ฟังแบบผ่าน ๆ เฉย ๆ แต่เมื่อมาอ่านข้อความว่า มนต์แคนแก่นคูณ ติด Chart อันดับหนึ่งในยูทูบ ด้วยผู้ชมกว่า 960 ล้าน และเพลงดังที่ปรากฏว่าถูกฟังมากที่สุด เป็นเพลงหลวงพ่อรวย ที่ผู้เขียนสำรวจยอดรวมวิวเกินกว่า 200 ล้านวิวในขณะที่สำรวจนี้ ซึ่งในความเป็นจริง

อาจมีหลายเพลงแต่ผู้เขียนเชื่อได้เลยว่าด้วยเป็นเพลงพอรวยติดหูเป็นแน่ จึงทำให้เพลงอื่น ๆ ในชุดเดียวกันได้ อานิสงค์พร้อมฟังไปพร้อม ๆ กันในคราวเดียวกัน อาจใช้คำว่า คนจะตั้งเอาอะไรมาพูดก็ไม่อยู่ อันนี้เป็นทัศนะ ส่วนตัวไม่เกี่ยวกับสำนักประเมินอื่นใด เพราะผู้เขียนเองใช้วิธีการฟังเพลงอย่างนั้นด้วยเช่นกัน แต่เพลงที่ผู้เขียน ค้นขึ้น คือเพลงวอนหลวงพอรวย (หลวงพอรวย ปาสาทิโก/พระมงคฺลสิทธาจารย์ วันพุธที่ 19 กรกฎาคม 2560 อายุรวม 95 ปี 7 เดือน 10 วัน 76 พรรษา อดีตเจ้าอาวาสวัดตะโก เกจิตั้งแห่งยุคสมัย ต.ดอนหญ้านาง อำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) แต่ประเด็นของการนำมาชวนคิดต่อคือปรากฏการณ์ในเชิงสังคมที่ นอกเหนือจากเพลง และสถิติของคนเข้าฟังเพลงจำนวนมาก ซึ่งได้ข้อสรุปในองค์รวมคือ ทำให้เห็นว่ ภาพลักษณ์หนึ่งเป็นส่วนสำคัญและส่วนสะท้อนให้เห็นว่านัยยะสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นปรากฏการณ์ที่ เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดที่สำคัญและเป็นไปได้ แนวคิดการร้องขอ ที่ปรากฏในเพลง ความหวังที่จะรอยอันเกิดจาก ชื่อว่า “รวย” แนวคิดที่ร้องขออันวอน ไปจนถึงบนบาน หรือการศาลเกล้าได้กลายเป็นประเด็นร่วมของ พฤติกรรมเชิงสังคมในการร้อง

ด้วยความสนใจของผู้เขียนผ่านเพลงพอรวย กับปรากฏการณ์คนฟังจำนวนมาก จึงได้นำมาเป็น ปรากฏการณ์ในการเล่าขานศึกษาต่อว่าจะเป็นอย่างไร หรือต้องมองอย่างไร ต่อปรากฏการณ์มองในฐานะเป็น ปรากฏการณ์ มองเป็นข้อเท็จจริง หรือความเป็นเหตุ สู่ผลต่อพฤติกรรมเชิงสังคม หรือภาพสะท้อนเศรษฐกิจที่ เกิดภาวะชะงัก หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการสะท้อนความอ่อนด้อยของการบริหารจัดการภาครัฐ ที่รัฐไม่สามารถ เป็นที่พึ่งประชาชนได้ จึงได้กลายเป็นว่า หลวงพ่อ หรือผีไอ้ไข่ ได้กลายเป็นที่พึ่งภาคประชาชนแทนรัฐ ซึ่งอาจ เทียบเคียงกับสายครุบา หรือปรากฏการณ์ครุบากับการไร่ที่พึ่ง จึงเป็นที่มาของการพึ่งครุบาศรีวิชัย ในยุคของ การล่าอาณานิคม การพึ่ง “ผีบุญ” ในยุคของการเปลี่ยนผ่านในอดีต รวมไปถึงการพึ่งจุดความที่ปรากฏในช่วง สมัยที่ผ่าน ภาพสะท้อนสังคมไทยนัยหนึ่งเป็นการบันทึกบริบททางสังคมตามช่วงเวลา อีกนัยหนึ่งเป็น การศึกษาเพื่อสะท้อนคิดต่อปรากฏการณ์ร่วม ซึ่งผู้เขียนจะได้นำมาเล่าแบ่งปันต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อ เป็นการศึกษาและทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านหลวงพอรวยในเพลงของมนต์แคน แก่นคูณ เป็น ลำดับไป

2.ปรากฏการณ์เพลงหลวงพอรวย ภาพสะท้อนสังคมในยุค พ.ศ.2563 ต่อ 2564

จากภาพข่าวเกี่ยวกับเพลงหลวงพอรวย ผู้เขียนได้นำมาสะท้อนคิดเป็นการเรียนรู้ร่วมต่อประเด็น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทัศนะและมุมมองที่เกิดขึ้นได้คือ

1.ปรากฏการณ์ “รวย”หลวงพอรวย ไอ้ไข่ ประจำ พ.ศ.2563 เหตุการณ์ต่อความศรัทธา ความเชื่อ และการแสดงออกต่อหลวงพอรวย (รวมทั้งคำว่ารวย) ไอ้ไข่ หรือสิ่งอื่นใด ที่เนื่องด้วยความร่ำรวย กลายเป็น ความคาดหวังของสังคม ในช่วงเวลานี้ เพลงแนว “ร้องขอ” ดังกรณีเพลงหลวงพอรวย ของมนต์แคน แก่นคูณ กับผลงานแชมป์ 975 ล้านวิว ของ Youtube (รวมทั้งเพลงอื่น ๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน) จึงกลายเป็นสิ่งที่ถูก กล่าวขาน ร้องและยอมรับในวงกว้าง รวมทั้งพฤติกรรมทางสังคมของสมาชิกในสังคมกับการแสวงหาไอ้ไข่ และ เป็นปรากฏการณ์ไอ้ไข่แห่งยุคสมัย พ.ศ.2563 จึงเห็นไอ้ไข่กระจายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อเติมความ คาดหวังในเชิงสังคม ในส่วนหลวงพอรวย ด้วยชื่อคำว่ารวย มีความหมายเป็นเชิงบวก สร้างแรงบวกทางจิตทาง

ใจ จึงทำให้ปรากฏการณ์การแสวงหาสิ่งเชื่อในมิติของวัตถุมงคล จากวัดหลวงพ่อรวยมาใช้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ถามว่าทำไมจึงยืนยันอย่างนั้น ด้วยผู้เขียนไปวัดหลวงพ่อรวยหลายครั้ง ทั้งในภาคพิธีการเมื่อคราวมรณกาลครบ 50 วัน และ 100 วัน (31 ตุลาคม 2560) ก็ได้ไปมีส่วนร่วมในพิธีงานศพของท่าน และไปแบบผู้สังเกตการณ์ในฐานะผู้ดูปรากฏการณ์การเข้าบูชาวัตถุมงคล ไหว้พระขอพร เช่นสรวงบูชา และอื่น ๆ รวมไปถึงรถติดในวันเสาร์อาทิตย์แบบคนชอบดูและไปคู่อีกหลายครั้ง รวมทั้งการขยับขยายของพื้นที่กว้างขวางออกไปของร้านค้า ลานจอดรถ ทำให้เห็นว่าปรากฏการณ์ของความ “รวย” ผ่านความเชื่อต่อ “หลวงพ่อรวย” และเหมือนความเชื่อซึ่งถูกช่วยจาก “ไอโซ” ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ร่วมของสังคมในยุค พ.ศ.2563 ต่อเนื่องไปจนถึง 2564 อย่างแท้จริง แปลว่าผู้นำรัฐ หรือรัฐ ผู้นำทางความเชื่อในศาสนาหลักไม่สามารถสร้างปรากฏการณ์ทางความเชื่อผ่านเหตุการณ์ หรือเหตุผลเชิงประจักษ์ได้ จึงทำให้ไอโซ และหลวงพ่อรวยกลายเป็น ที่พึ่งระหว่างทางหรืออาจสุดท้ายในยามยาก ที่จะพึ่งพิงได้ ดังปรากฏเป็นแนวคิดในงานวิจัยของพิเชฐ แสงทอง (2019,27-32) ที่สะท้อนว่าเมื่อรัฐพึ่งพาไม่ได้ กระบวนการพึ่งพาจาก “ราษฎร์” อย่างหลวงพ่อรวย และไอโซ จึงเกิดขึ้น ประเด็นนี้แม้ไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นกรณีศึกษาที่ชัดเจนว่าคนเข้าชื้อบูชา หลวงพ่อรวยว่าได้ผลเชิงประจักษ์จริงๆ แล้วพึ่งได้จริงอย่างที่เชื่อหรือไม่ แต่อย่างน้อยก็รู้สึกว่าได้แล้วและพึ่งได้เป็นแน่แท้

2.ปรากฏการณ์ทึ่งตน ละตัว ไหว้คว้าวไ้ได้ก็หยิบจับไว้ก่อน หมายถึง ปรากฏการณ์ของคนไม่ได้ปฏิบัติตามคติในทางพระพุทธศาสนาภายใต้กรอบคิดของ “ปัญญา” หรือการยึดตนเป็นสาระหลัก “อตตนาถ” หรือตนไม่สามารถมั่นใจว่าจะพึ่งตนเองได้ การยึดถือสรณะอื่น ๆ จึงเกิดขึ้น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธวางแนวปฏิบัติไว้เหนยึดถือ “ไตรรัตน์เป็นสรณะสูงสุด” รวมทั้งปรากฏในครั้งพุทธกาลการที่อุปติสสะ (พระสารีบุตร) เพื่อพบพระอัสสชิ ที่เพิงบวชเห็นบิณฑบาตด้วยการสงบ น่าเลื่อม ขวนให้เกิดศรัทธาจึงเข้าไปสอบถามว่า ‘ผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่านผ่องใส ผิวพรรณบริสุทธิ์ผุดผ่อง ผู้มีอายุ ท่านบวช อุทิศใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือท่านขอบใจธรรมของใคร...พระศาสดาของท่านตรัสอย่างไร สอนอย่างไร’ (วิมทา (ไทย) 4/61/74-75-สารีบุตรโมคคัลลานปัพพชชาภกา) จึงเป็นที่มาของประโยคที่พระอัสสชิเฉลยตอบ “พระมหาสมณะผู้เป็นศากยบุตร...เป็นศาสดาของเรา” พระอัสสชิจึงได้ยกธรรมขึ้นแสดงว่า “เย ธมมา เหตุปภวา เตสฺ เหนฺ ตถาคโต อาหฺ เตสญจ โย นิโรโธ จ เอวํ วาที มหาสมโณ-ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้” (วิมทา (ไทย) 4/61/74-75-สารีบุตรโมคคัลลานปัพพชชาภกา) ว่า เมื่อสรุปใจความให้ง่ายคือ ความเป็นเหตุและผลเป็นหัวใจสำคัญ ดังนั้นในแนวคิดนี้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงพอสอนี้ จึงทำให้เห็นว่าหลวงพ่อรวยและไอโซ ได้กลายเป็นปรากฏการณ์สรณะ ที่จะสร้างความมั่นคงทางจิตและใจที่จะพึ่งพิงเกิดขึ้นในสภาพการณ์ปัจจุบันได้ ประโยคในเพลงที่ว่า “ตั้ง นะโม 3 จบ ต่อด้วยคาถาบูชาหลวงพ่อ นิมนต์เหรียญ"ชนะจน"ขึ้นคอสวมเลส"พันล้าน"ที่ข้อมือขอวาปิดเป่าความจน วอนพ่ช่วยคลให้คนเมตตา ให้ลูกได้รวย กับเขาบ้างนะ ให้สมคำว่า..ศิษย์หลวงพ่อรวย” (วอนหลวงพ่อรวย-มนต์แคน แก่นคูณ) (วอนหลวงพ่อรวย-มนต์แคน แก่นคูณ) หรือประโยคว่า “ทุกฝั้ววอนพ่ให้ช่วย บาปที่ใครทำ เจ็บที่เคยโดน ให้พ้นความชวย ฐานะที่ยังล้มป่วย พ่อรวยโปรดช่วยชี้ทาง” (วอนหลวงพ่อรวย-มนต์แคน แก่นคูณ) “วัตถุมงคลเปี่ยมพลังพุทธคุณ หลวงพ่

รวยช่วยให้รวย ช่วยให้เหนียว กล้าหาญเด็ดเดี่ยว เมตตามหานิยม หลวงพ่อรวย รุ่นรวยปลดหนี้ คำขาย
กำไรดีมีแต่เฮง เฮง” (หลวงพ่อรวย วัดตะโก-แอด คาราวาวา) **มากราบหลวงพ่อดอนนี้มันท้อ...เจ้าขา ลูก
หมดปัญญา โควิดมางานเงินหดหาย วอนหลวงพ่อรวย โปรดช่วยเป็นที่พึ่งใจ ขอบารมีเป็นที่คุ้มภัย
บันดาลให้ผ่านไปด้วยดี** (กราบหลวงพ่อรวย วัดมาตาพุด จ.ระยอง-ลำไย ไททองคำ) ที่ยกเป็นเนื้อเพลงของ
หลวงพ่อรวย นัยหนึ่งคือวรรณกรรม นัยหนึ่งคือปรากฏการณ์ทางสังคม หรือเป็นเทคนิคการประชาสัมพันธ์
ผ่านดนตรีและเพลง ภายใต้กรอบ Music Marketing แต่อีกนัยหนึ่งอาจมีผู้ท้วงว่าเพลงก็คือเพลงซึ่งทั้งหมด
เป็นข้อเท็จจริง แต่อีกนัยหนึ่งก็เป็นการสร้างกระบวนการความเชื่อต่อปรากฏการณ์ทางสังคม คนไปวัดด้วย
เพลง คนไปวัดด้วยความเชื่อว่าจะรวย คนไปวัดด้วยความเชื่อว่าจะช่วยให้รวยด้วยการสื่อสารผ่าน
เพลง การประชาสัมพันธ์ต่อวัดอุ้มงคลในรุ่นที่มีคำว่ารวย หรือเนื่องด้วยชื่อหลวงพ่อดอนนั้นในมิตินี้จึงทำให้เห็น
ปรากฏการณ์ของการลดตัว ทั้งตน ที่จะทำให้ความสำคัญในตัวที่จะมีศักยภาพที่จะทำสร้างและไขว่คว้าได้ด้วย
เช่นกัน

การร้องขออันวอนคล้ายแนวคิดที่ปรากฏในงานเรื่อง อิทธิพลการบนบาน บวงสรวงในสังคมไทย
(พระครูสิริรัตนานูวัตร, 2015) ซึ่งได้ทำการศึกษาไว้พร้อมสะท้อนคิดและให้ข้อมูลจากผลการวิจัยซึ่งมา
เทียบเคียงเปรียบเทียบกับกรณีประเด็นหลวงพ่อรวย หรือไอ้ไข่ได้ ที่ว่า

ผู้บนบานจะขอให้ได้ลูกและเรียนเก่ง ขอให้หายป่วย ขอให้ได้ของหายกลับคืน ขอให้
ถูกหวยรวยเบอร์ ขอให้มิโชคลาก ขอให้มิฐานะดี ร่ำรวย ขอให้ได้ตำแหน่ง ขอให้ได้เลื่อนยศ
เครื่องบนบานจะมีพวงมาลัย ละครรำ หัวหมู ผลไม้ ไข่ต้ม ดอกไม้ บายศรี ขอเป็นลูกหลวง
พ่อพระพุทธรูปราช ขอบวชแก่นบน ทำดีแก่นบน ให้ทานแก่นบน เลี้ยงเพลพระสงฆ์ เลี้ยงอาหาร
แก่นักเรียน เป็นเจ้าภาพบวชพระแก่นบน พื้นฐานแนวคิดของการบนบานนั้น มีตำนาน
พัฒนาการมาจากวิถีชีวิตของชาวอินเดียแต่โบราณกาล ที่มีความเชื่อพิธีบูชาญ ซึ่งใช้ชีวิต
ลัทธิเป็น ๆ ฆ่าเพื่อบูชาเทพเจ้า ต่างจากการบนบานบวงสรวงที่ไม่ได้ใช้ชีวิตลัทธิเป็น ๆ เป็น
ลักษณะทำพิธีกรรม คือการสงเคราะห์ เช่น เทวดาพลีคือปฏิบัติตนที่ดีต่อเทวดาในฐานะมี
ส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า พิธีกรรมทางศาสนาเกือบทุกพิธีจะ
อัญเชิญเทวดาจากทุกสารทิศมาร่วมพิธีเพื่อรับรับฟังและขอให้ช่วยคุ้มภัย ให้โชคลาภแก่ชีวิต
ทรัพย์สิน เช่นพิธีทำบุญโดยพระสงฆ์จะกล่าวบทสัคเค กาเม จะรูเป และพิธีบวงสรวงก็
เช่นเดียวกันเน้นมาที่การบอกกล่าวต่อเทวดาและขอให้เทวดาเห็นชอบ มีกรณีตัวอย่างที่พิธี
บนบานต่อเทวดาแล้วได้ผล นั่นคือเศรษฐีสองสามีภรรยาแต่งงานแล้วไม่มีบุตร จึงทำพิธีขอ
บุตรกับเทวดาประจำต้นไทร ผลคือได้บุตรชาย นามว่า ธรรมบาลกุมาร ซึ่งเป็นคนฉลาด
สามารถพูดภาษานกได้ รับทำตอปัญหา 3 ราศีกับกบิลพรหมแล้วได้ชัยชนะ จึงมีอิทธิพลทำ
พิธีบนบาน บวงสรวงเพื่อขอบุตร หรือของโชคลาภอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ด้วย

จากข้อมูลเสริมสะท้อนได้นัยหนึ่งคือการละตน ทั้งตัว เพื่อบนบาน ร้องขอ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมา
นับเป็นปรากฏการณ์ปกติไม่ได้มีอะไรแปลกใหม่ แต่ที่นำมาต้องการบอกว่า เราขับเคลื่อนอย่างนี้กันต่อไป
ภายใต้แนวคิดปัญญา พัฒนาตนและมีความมั่นคงตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

3.แนวคิดเรื่องพึ่งพา สรรณะ ที่พึ่งตามคติทางพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักการใหญ่หรือแนวปฏิบัติใหญ่ไม่ได้ถูกยึดถือ หลักความจริงเหล่านั้นจะถูกละทิ้ง จนกระทั่งไม่ถือปฏิบัติ และหมดความสำคัญไป สภาพที่เกิดขึ้นตามกรอบคิดทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง “สรรณะ” ที่พึ่งที่ระลึกที่ถูกต้องอันประกอบด้วย “ไตรรัตน์” คือคุณสมบัติของพระพุทธเจ้า คุณค่าแห่งหลักธรรม คุณค่าของคุณสมบัติของสงฆ์ ที่หมายถึงควรจะเป็นกรอบและเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติตามคติในทางพระพุทธศาสนา แต่นัยยะของการถือตัวบุคคล ถือฤทธิ การอ้อนวอนร้องขอ เพื่อความสำเร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ได้ ความรวย ถูกหวย ถูกฉลาก เป็นเครื่องการันตีต่อการเช่นสรวงนั้น ซึ่งในปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ ได้มีกลุ่มคนไปยึดถือพึ่งพิง และอาศัยเป็นสาระหลัก ทำให้กลายเป็นภาพสะท้อนของสังคมไทยไปในขณะนี้ คนไปวัดหลวงพ่อรวย เพื่อความรวย ฟังเพลงหลวงพ่อรวย เกิดแรงรั้าที่นัยหนึ่งเป็นการโฆษณาแฝง และประสบผลเป็นยอดของคนกว่า 2 ร้อยล้านคน/ครั้งในการเข้าฟัง นัยหนึ่งปลุกปลอบใจ นัยหนึ่งเพื่อความบันเทิง อีกนัยอาจฉาบทำจิตไปสู่ความอยากรวย อยากมีเงิน และร้องขอต่อความร่วมมือจนกระทั่งกลายเป็นพฤติกรรมหลัก ไม่ทำงาน ไม่ชวนชวย ดิ้นรน จนกระทั่งสยบยอมร้องขอจนกลายเป็นสิ่งที่ถูกกระทำอย่างต่อเนื่อง ในทางจิตวิทยาอาจบอกได้ว่า ดีต่อใจ ในเชิงจิตบำบัดทำให้มีกำลังใจลุกขึ้นได้ ไปต่อ พร้อมสู้ แต่อีกนัยหนึ่งกลายเป็นภาพสะท้อนการพึ่งสิ่งอื่นนอกเหนือตน นอกเหนือไตรรัตน์ ในสภาพบ้านเมืองระส่ำซำวายากหมากแพง Covid-19 ระบาด เศรษฐกิจชะลอตัวจนกลายเป็นภาวะชะงักงันดังปรากฏในปัจจุบัน จึงต้องถามเบา ๆ ว่าแล้วเราจะไปทางไหนกันต่อดี

ภาพที่ 1 เนื้อเพลงของหลวงพ่อรวย “วอนพ่อช่วยให้คนเมตตา” เกี่ยวกับแนวคิดในเรื่องการอ้อนวอน/ร้องขอ/พึ่งพิง ที่ปรากฏในเพลง (ภาพ : ออนไลน์)

การสะท้อนคิดไม่ได้ต้องการบอกว่าอะไรผิดอะไรถูกในประเด็นว่าด้วยเรื่องเพลง เพราะเพลงสะท้อนบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์ เป็นประหนึ่งบันทึกเล่าเรื่องตามช่วงเวลาตามแต่ศิลปินผู้แต่งจะบันทึกเล่าเรื่องไว้ แต่อีกนัยหนึ่งกลุ่มองค์กรทางศาสนาผู้ทำหน้าที่ในการสะท้อนหลักการคิดทางพระพุทธศาสนา จะต้องสังวรว่าในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยอารมณ์และความรู้สึกแบบนี้ คณะสงฆ์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะมีส่วนเข้าไปช่วงใช้ บริหารความเชื่อ บริหารศรัทธาอย่างไรให้เกิดผลในทางปฏิบัติร่วมกัน ที่เรียกว่าถูกหลัก ถูกธรรม และในเวลาเดียวกันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระ

พุทธศาสนภายใต้กรอบที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ของมหาชนหมู่มาก” เพลงอาจเป็นความสุขเพื่อความบันเทิง เป็นความสุขอีกแบบหนึ่งที่เป็นสุนทรียะจากการฟัง แต่อีกนัยหนึ่งแนวคิดหรือความเชื่อดังกล่าวจะต้องเป็นปรากฏการณ์ร่วมในเชิงสังคมและวัฒนธรรมได้ด้วยเช่นกัน

ปรากฏการณ์เพลงพอรวย	ปรากฏการณ์เพลงอันเนื่องด้วยหลวงพอรวย
<p>เนื้อเพลง วอนหลวงพอรวย (ร้อง) มนต์แคน แก่นคูน (แต่ง) สลา คุณวุฒิ</p> <p>A1. หอบใจโซๆมาวัดตะโกกราบหลวงพอรวย การเงินมันติดชีวิตมันป่วยตัวช่วยไม่มีเลยพ่อ ลูกมันคนจน ขาดคนจริงใจความหมายไม่พอ ฐานะคือจนแท้หนอ ขอพรหลวงพ่อช่วยที่</p> <p>A2. อำเภอกาชี อยุธยา มุ่งมาด้วยใจ พระอาจารย์แก้ว หลวงพ่อองค์ใหม่ ท่านสานต่องานเต็มที อยู่ก็ร่มเย็น เบิ่งก็งามตา มหาเจดีย์ เป็นศูนย์รวมใจกาชี เป็นบุญลูกที่ได้มา</p> <p>H. ตั้ง นะโม 3 จบ ต่อด้วยคาถาบูชาหลวงพ่ นิมนต์เหรียญ"ชนะจน"ขึ้นคอ สวมเลส"พันล้าน"ที่ ข้อมือขวา ปิดเป้าความจน วอนพ่อช่วยดลให้คนเมตตา ให้ลูกได้รวยกับเขาบ้างนะ ให้สมคำว่า..ศิษย์ หลวงพอรวย..</p> <p>A3. ผากใจโซๆให้วัดตะโก แม่บุญบันดาล สิ่งที่เคยติดแค่คิดให้ผ่าน ทุกฝืนวอนพ่อให้ช่วย บาปที่ใครทำ เล็บที่เคยโดน ให้พ้นความชวย ฐานะที่ยังล้มป่วย พอรวยโปรดช่วยชี้ทาง(คุ้มทาง)</p>	<p>1.เพลง วอนหลวงพอรวย มนต์แคน แก่นคูน (เพลงพิเศษ)</p> <p>2.เพลง แฟนหายไปไหนพอรวย - ต่าย อรทัย (เพลงพิเศษ)</p> <p>3.เพลง พรหลวงพอรวย - สัม อรพรรณ [Official MV]</p> <p>4.เพลง พบกันที่วัดตะโก - ตู่หลู ชัชรินทร์ x หนึ่งๆ คำพะนาง [LYRIC VIDEO]</p> <p>5.เพลง หลวงพอรวย วัดตะโก - แอ๊ด คาราบาว</p> <p>6.เพลง หลวงพอรวยช่วยที่ หมู บ่อพลอย [LYRIC VIDEO]</p> <p>หมายเหตุ : ปรากฏการณ์เพลงที่เนื่องด้วยพอรวย ยังไม่นับการถูกนำไปร้องซ้ำ Cover อีกจำนวนมากที่มีความหมายเป็นการประชาสัมพันธ์สื่อสารซ้ำ ทำให้เกิดความถี่ในการฟังและการเข้าถึง</p> <p>*วัดอุ้มงคลที่จัดสร้างโดยใช้คำสื่อสารที่เน้นความมั่งมีเงินทองร่ำรวยเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารสาธารณะ ดังที่ยกมาเช่น</p> <p>รุ่มรวยเจริญสุข ปี 57 รุ่มรวยทวีคูณ รุ่มรวยๆเฮงๆ รุ่ม ยิ้มรับทรัพย์ รุ่ม "รวยเหลือล้น" เหรียญหลวงพอรวยรุ่มเลื่อนสมณศักดิ์ เหรียญหลวงพอรวยรุ่มรวยพันล้าน เหรียญหลวงพอรวยไตรมาส59 เหรียญหลวงพอรวย รุ่มชนะจน เหรียญ หลวงพอรวย วัดตะโก รุ่มรวยทันใจ ปี58</p>

ตาราง 1 เนื้อเพลงวอนหลวงพ่อรวย /ปรากฏการณ์ของเพลงหลวงพ่อรวยกับนักร้องที่นำไปแต่งและร้อง/ วัตถุที่มงคล
จัดสร้างของหลวงพ่อรวย (ตาราง : ผู้เขียน)

3.ต้องวางท่าอย่างไรต่อสังคมที่เหมือนรอความหวัง “รวย”

ความหวังเป็นสิ่งที่ทำได้ อันหมายถึงการตั้งจิตปรารถนา หรือการตั้งเป้าประสงค์เพื่อให้ได้ หรือเพื่อประโยชน์ต่อการได้ แปลว่าชื่อมีความสำคัญต่อการกำหนดเป็นความเชื่อ เป็นพฤติกรรม แปลว่าชื่อมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังปรากฏใน อัทธวรศ ที่สื่อไปว่ามีผลต่อการ “ครอบงำ” หรือชี้นำจิต และความเชื่อได้ด้วย หลวงพ่อรวย กับพฤติกรรมหวังรวย จึงเป็นสิ่งที่คู่กันมาแต่ไหนแต่ไร ดังปรากฏแนวคิดในเรื่อง ชื่อมีผลต่อความเชื่อดังปรากฏในนาม นามสูตร (ส.ส.(ไทย) 15/61-62/73) ว่าด้วยชื่อ **ที่มีในพระสูตรให้ข้อมูลว่า**

เทวดาทูลถามว่า อะไรเล่าครอบงำสิ่งทั้งปวง อะไรเล่าไม่มีสิ่งทั้งปวงยิ่งกว่า อะไรเล่าเป็นธรรมอย่างหนึ่งที่สิ่งทั้งปวงตกอยู่ในอำนาจ

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า ชื่อครอบงำสิ่งทั้งปวง ชื่อไม่มีสิ่งทั้งปวงยิ่งกว่า ชื่อเป็นธรรมอย่างหนึ่งที่สิ่งทั้งปวงตกอยู่ในอำนาจ

ดังนั้นเพลงหลวงพ่อรวย กับความหวังจะรวย จึงเป็นองค์ประกอบคู่กัน ดังที่เราได้ยินเกจิ ชื่อว่า หลวงพ่อรวย หลวงพ่อเงิน หลวงพ่อทอง หลวงพ่อนาค หรือชื่อที่มีความหมายเป็นมงคลนาม หรือชื่อที่ไปสัมพันธ์กับความหวังได้ หวังมี หรือหวังจะมีจึงเกิดขึ้น เหมือนพฤติกรรมของคนที่เชื่อต่อจตุคามรามเทพ ก็มีความหวังจะได้ด้วยเชื่อของรุ่น ดังปรากฏในงานวิจัยเช่น จตุคามรามเทพ : กระบวนการสร้างความหมายและมูลค่า (ณัช ัญญพ สุขใส,2011) กระแสวัตถุมงคลจตุคามรามเทพกับภาพสะท้อนของสังคมไทย (พ.ศ.2530-พ.ศ.2550) (รัชดาพร บุญกอง,2553) ความเชื่อและรูปแบบวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ (โสภา เสนชัย,2554) ปรากฏการณ์บูชาทำวจตุคามรามเทพในสังคมไทย (พงศธร กนกศิลป์กรรม,2550,104 -124) โดยมีรุ่นที่ปรากฏในอดีต เช่น /รวยเงินสด/รวยตลอดชีพ/รวยมหาโชค/รวยค้าฟ้า/รวยสะท้านฟ้า/ปลดหนี้ทวีทรัพย์/รวยวันรวยคืน/โคตรเศรษฐี เป็นต้น หรือกรณีไอ้ไข่ ก็จะมีพฤติกรรมการเชิงช่วยเหลือให้คนได้รับโชค ถูกหวย รวยเบอร์ รวมทั้งชื่อรุ่น เช่น รุ่นรับทรัพย์/รุ่นสมปรารถนา/ไอ้ไข่เงินไหลมา/ไอ้ไข่น้อยอดทรัพย์/รุ่นรับทรัพย์ เป็นต้น หรือที่ปรากฏการณ์ต่อความเชื่อปรากฏในผลการศึกษาวิจัยอาทิ จาก “จตุคามรามเทพ” ถึง “ไอ้ไข่” จากการศึกษาอำนาจรัฐ สู่การพึ่งอำนาจราชฎ (พิเชฐ แสงทอง,2019,27-32) ตำนาน “ไอ้ไข่วัดเจดีย์” กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ (ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ,2562,35-54) พุทธ : ไสย ไอ้ไข่วัดเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า (บุญยิ่ง ประทุม,2562,1-18) “ผี” ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนาสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช (พระเอกลักษณ์ อชิโตและคณะ,2563,269-283.) ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ (อนุชสร่า เรื่องมาก,2016,28-54) ซึ่งเป็นความจริงหรือไม่ไม่พบหลักฐานยืนยันต่อความเชื่อนั้นเรียกว่าชื่อดีมีชัยนำจิต นำเป้าหมาย ดังนั้นการที่นักร้อง นำเพลงมาแต่ง ร้อง จะด้วยอยากแต่งเอง หรือรับจ้างแต่ อยู่ในส่วนของการประชาสัมพันธ์วัดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่สำคัญคือชื่อได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการชี้นำจิต หรือนำจิตให้เกิดความเชื่อหรือความคาดหวังต่อเชื่อนั้นดังกรณี หลวงพ่อรวย กับความรวย อันไปสัมพันธ์กับเพลงที่มีคนฟัง ชมกว่าสองล้านครั้ง เทียบง่าย ๆ คนไทย ฟังกัน

อย่างน้อยคนละสี่ครั้งในรอบ 1 ปี นับแต่มีเพลงนี้ออกมาสู่สาธารณะ จะด้วยดนตรี เนื้อหาของเพลงดี หรือ ความหวัง แต่อย่างน้อยเป็นการเสริม เสริมและสร้างกำลังใจก็คงไม่ผิดก็ว่าได้

ภาพที่ 2 ภาพตัวอย่างของรุ่นของจุดคามรามเทพ และไอโซ ที่ว่าด้วยความมั่นคง และความร่ำรวย ตามแนวคิดการทำให้เป็นสินค้าและการตลาด (ภาพ : ออนไลน์)

แต่อีกนัยหนึ่งชื่อต่อความเชื่อก็มีผลต่อพฤติกรรมของคนในเชิงสังคมเหมือนกันดังที่มีผู้ตั้งเขียนหนังสือว่า ชื่อนั้นสำคัญไฉน นิยามแห่งชื่อหรือการให้ความหมายของชื่อได้กลายมาเป็นอาชีพ เป็นรายได้ ให้กับคนที่มีความรู้ในทางชื่อหรือภาษาศาสตร์แห่งชื่อในช่วงเวลาที่ผ่านมา รวมทั้งชื่อยังไปกำหนดผลเป็นพฤติกรรมสมาชิกในสังคมนี้อันหนึ่งไม่เข้าใจความจริงของชีวิตว่าความสุขและความทุกข์มีสาเหตุมาจากการกระทำของตนเอง ไม่ได้พิจารณาแต่ให้หน้าหนัก หรือความเชื่อที่ตนลำบากมีเหตุปัจจัยมาจากภายนอก โทษอะไรไม่ได้ก็มาโทษชื่อของตนเองว่าเป็นกาลกิณี เลยยอมเสียเงินทองเสียเวลาเพื่อให้หมอบเปลี่ยนชื่อ จนเกิดเป็นอาชีพรับตั้งชื่อ ซึ่งผู้เขียนเอง ก็บ่อยครั้งได้กลายเป็นผู้ตั้งชื่อ เรียกว่ามีความร่วมมือกับชีวิตคนหน่อย เรียกว่าตามกระแส หรือเข้าเทรนด์ก็คงไม่ผิด อันนี้มีหลักที่ปรากฏเป็นหลักฐานในฝ่ายพุทธศาสนามีหลักฐานในนามสิทธิขาด (ช.ช. (ไทย) 27/40/96-97-นามสิทธิขาด) ที่ว่า

ในอดีตอาจารย์ทิศาปาโมกข์ มีศิษย์คนหนึ่งชื่อนายบาบ ไม่ชอบใจชื่อของตน จึงไปขอให้อาจารย์ตั้งชื่อให้ใหม่ อาจารย์จึงเสนออุบายโดยให้เดินทางออกแสวงหาชื่อที่ตัวเองชอบใจ เมื่อได้กลับมาแล้วจะตั้งให้ นายบาบจึงออกเดินทางหาชื่อที่เหมาะสม เดินไปไม่นานเห็นคนหามศพผ่านไป ถามทราบความว่า คนตายชื่อนายเป็น ถามเขาว่า ชื่อเป็นทำไมถึงตาย ได้รับคำตอบว่า จะชื่ออะไรก็ตายทั้งนั้น เพราะชื่อเป็นลึงสมมติเพื่อรู้กันเท่านั้น เดินทางต่อไปเห็นเศรษฐีเจ้าหนี้ยกกำลังทุบตีลูกหนี้ที่ไม่ยอมจ่ายดอกเบี้ยเสียที ถามเขาว่าคนถูกตีชื่ออะไร ทราบว่า ชื่อนางรวย คนชื่อรวยกลับจนด้วยหรือ ได้รับคำตอบว่า จะชื่ออะไร ไม่สำคัญ ถ้าไม่ขยันทำงานหาเงินก็จนได้ทั้งนั้นแหละ ชื่อมันเป็นสิ่งสมมติเท่านั้น

เขาจึงเดินทางต่อไป เดินผ่านดงใหญ่ได้ยินเสียงคนร้องไห้อยู่ จึงเข้าไปสอบถาม ได้ความว่า เจ้าคนนั้นเดินหลงทางอยู่ในป่าหลายวันแล้วหาทางออกจากป่าไม่ได้ ถามเขาว่าชื่อ

อะไร ได้ฟังว่า ชื่อนายชำนาญทาง จึงถามต่อว่า ทำไมชื่อนายทาง แต่หลงทาง ได้ฟังคำตอบว่า มันเป็นแต่เพียงชื่อที่สมมติเพื่อรู้กันเท่านั้น ไม่ใช่ชื่อนายทางจริงอย่างชื่อเมื่อไร

นายบาปจึงเดินทางกลับสำนัก ไปบอกอาจารย์ว่า หาชื่อถูกใจไม่ได้ขอใช้ชื่อเดิม อาจารย์จึงกล่าวว่า

“เพราะเห็นคนชื่อเป็นแต่ตาย เห็นหญิงชื่อรวยแต่ยากจน เห็นนายชำนาญทาง แต่หลงทางในป่า นายบาปจึงได้กลับมา”

ภาพที่ 3 ภาพตัวอย่างของชื่อ กับแนวคิดความเชื่อว่าด้วยชื่อของคนในสังคม (1) สหัสวรรษพันศิวไลไทยประเสริฐ (2) นายตายนานแล้ว สิมจำไม่ได้ (ภาพ : ออนไลน์)

จากยกหลักฐานแนวคิดทางพระพุทธศาสนาสะท้อนคิดว่าชื่อเป็นส่วนนำ ต่อคนทำให้เชื่อ แต่อีกนัยหนึ่ง เชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งของบัญญัติที่เรียกว่า ไม่ได้เกี่ยวกับความจริงเสียทีเดียวอาจใช้คำว่า อยู่ที่เราจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ เราเพาะทุกอย่างเป็นเพียงบัญญัติ ที่อาจเป็นจริงก็ได้ ไม่จริงก็ได้ ในความหมายคือเพื่อประโยชน์ของการกำหนดจิต หรือกำหนดความคิดต่อการเชื่อหรือไม่เชื่อ การเขียนนี้ไม่ได้ขัดแย้ง หรือโต้แย้ง ต่อเพลงหลวงพ่อรวย หรือค่านิยมของชื่อ หรือการตั้งชื่อแต่อย่างใด แต่ต้องการสะท้อนคิดว่าในหนึ่งเรื่อง อาจคิดได้อีกหลายอย่างหรือคิดได้หลายวิธีในวิธีที่แตกต่างกันไป แปลว่าหลวงพ่อรวย เป็นปรากฏการณ์หนึ่งของสังคม การที่คนไปวัดเพื่อบูชาเหรียญ ไปไหว้ หรือเพลงที่มีความตั้งใจเป็นปรากฏการณ์การร่วมของสังคมในช่วง พ.ศ.2563 อีกปรากฏการณ์หนึ่งก็ไม่ผิด

4.บทสรุป

หลวงพ่อรวย ไอ้ไข่ หรือปรากฏการณ์ต่อความตระหนกกลัวต่อความยากจน ได้เป็นปรากฏการณ์เชิงสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้นักร้องที่นำมาร้องเป็นเพลงเช่นมนต์แคน แก่นคูณ กลายเป็นปรากฏการณ์ร่วมของสังคมไทยในช่วง พ.ศ.2563 ที่นักร้องทำให้หลวงพ่อ เป็นส่วนหนึ่งของวิถีดนตรี เนื่องด้วยดนตรีมีลักษณะเข้าถึงกลุ่มคนได้ง่าย และเหมาะกับสถานการณ์ แต่ภาพที่ซ้อนทับอีกชั้นหนึ่งคือคนตระหนกไม่มั่นใจกับสถานการณ์ทางการเงิน การหา การใช้ การออม อยู่ในภาวะตึงตัว ดังนั้นปรากฏการณ์หลวงพ่อรวย การร้องขออ้อนวอนพ่อรวย เพื่อรวย หรือการแสวงหาความรวย ผ่านพฤติกรรม “จินตภาพ” เหมือนคนซื้อห้วยราคาร้อยแต่ห้วยรากล้านเป็นต้น ซึ่งเป้าหมายของการฟังเพลง การไปวัดพ่อรวย เช่าบูชาหลวงพ่อรวย จึงมีนัยยะอันสัมพันธ์กับการเช่าบูชาพ่อรวย ซื้อห้วยที่วัดตะโก เพื่อช่วงใช้ยืนยันผลได้ว่าจะรวย ตามเนื้อเพลงที่ร้อง แต่อีกนัยหนึ่งของภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นเท่ากับเป็นการสะท้อนช่องว่าง “ชั้นทางสังคม” ต่อความรวยความ

จนยังปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยยังไม่ได้รับการแก้ไข การเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐผ่านระบบสวัสดิการสังคม สวัสดิการแห่งรัฐ ที่จะทำให้พลรัฐ มีความมั่นใจต่อการใช้ชีวิตอย่างชาญฉลาดมีอาชีพที่แน่นอน มีรายได้ที่แน่นอน รวมทั้งสวัสดิการอันเข้าถึงทั้งในระบบการศึกษา สาธารณสุข และการประกอบอาชีพ ที่จะทำให้ประชาชนได้รับความมั่นใจต่อการมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องร้องขอ โดยไม่ต้องอ้อนวอน ยังไม่เกิดขึ้นอย่างนั้นหรือไม่ ทั้งไว้เป็นประเด็นเพื่อการศึกษาร่วมกันต่อไป กับปรากฏการณ์ของสมาชิกในสังคมไทยในช่วง พ.ศ.2563 ต่อเข้าสู่ปี 2564 นี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริรัตนานวัตร. (2015). อิทธิพลการบนบาน บวงสรวงในสังคมไทย.*กระแสวิวัฒนธรรม-Journal of Cultural Approach*.16 (29),มกราคม-มิถุนายน : 19-29.
https://so02.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/35494/29495
- พิเชษฐ แสงทอง. (2019). จาก “จตุคามรามเทพ” ถึง “ไอ้ไข่” จากการพึ่งอำนาจรัฐ สู่อำนาจราษฎร. *วารสารรัฐธรรมิแล*. 40(2), 27-32. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rusamelae/article/view/225753>
- ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ. (2562). ตำนาน "ไอ้ไข่วัดเจดีย์; กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์. *วารสารรัฐธรรมิแล*. 40(1),(มกราคม - เมษายน) 35-54. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rusamelae/article/view/207551>
- บุญยั้ง ประทุม. (2562). “พุทธ : ไสย ไอ้ไข่วัดเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์*. 9 (2),กรกฎาคม - ธันวาคม: 1-18.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humannstru62/article/view/227264>
- พระเอกลักษณ์ อชิโต และคณะ. (2563).“ผี”ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนาสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 9 (4) ตุลาคม - ธันวาคม : 269-283.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/244286>
- อนุชสราร เรื่องมาก. (2016). ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์. *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*, 16(1), 28-54. Retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/cjwu/article/view/95381>
- ณัชชัญญพ สุขใส. (2011). จตุคามรามเทพ : กระบวนการสร้างความหมายและมูลค่า. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*.4 (1) พฤษภาคม-สิงหาคม :605-622. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/8548/7298>
- รัชตาทพร บุญกอง. (2553) กระแสวัตถุมงคลจตุคามรามเทพกับภาพสะท้อนของสังคมไทย (พ.ศ.2530-พ.

ศ.2550). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

<https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/7240/1/320025.pdf>

โสภา เสนชัย. (2554). ความเชื่อและรูปแบบวิถีตมมงคลจตุคามรามเทพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

<http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/1456/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

พงศธร กนกศิลปกรรม. (2550). ปรากฎการณ์บูชาท้าวจตุคามรามเทพในสังคมไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับโจรสลัด การค้า และพุทธพาณิชย์). 7 (3),104 -124.

<http://www.kjn.ac.th/web/sites/default/files/jatukarm.pdf>